

SİYAH BAYRAKLILAR

Doğu'da [Horasan'da] Siyah Bayraklar Taşıyan Bir Topluluk Çıkacak..." Rivâyetleri Üzerine Bir Değerlendirme

Tarih boyunca çeşitli sembol, renk ve bayraklar insanlar arasındaki düşünce ve fikir farklılıklarını, siyasî dînî ve etnik tarafdırlıkları ifâde etmede kullanılmıştır. İslâm tarihinde de farklı dönemlerde farklı renk, işâret veya bayraklar kullanılmış, muhtelif zamanlarda devletler veya toplumlar birbirlerinden farklı bayraklar kullanmışlardır. Emevî iktidarının yıkılması aşamasında da Abbâsiler ve destekçileri bu çerçevede, "siyah bayrağı ve rengi" sembol olarak kullanmışlardır. Abbâsiler döneminde iktidarların meşrûyetini sağlama ve insanları kendi etraflarında toplama maksadıyla "siyah bayrak" figürü öne çıkarılmış ve Peygamber (sav)'e nispet edilen çeşitli rivâyetler uydurulmuştur.¹ Günümüzde de bu tür rivâyetler, sosyal medya ve iletişim araçlarının da gelişmesiyle gerek Türkiye'de gerekse İslâm dünyasında bilerek veya bilmeyerek kullanılmakta, en azından zihinlerin bulandırılmasına neden olmaktadır.²

Hadis kitaplarının özellikle "fiten" bölümlerinde ve fiten bahislerini müstakil olarak ele alan çeşitli kaynaklarda siyah bayraklılara dâir çok sayıda rivâyet bulunmaktadır. Bu çalışmada kısaca bu rivâyetlere yer verildikten sonra hadis ilmi açısından rivâyetlerin sıhhat dereceleri ortaya konulacak, daha sonra da rivâyetlerin arka planını görmek açısından dönemin siyasî-tarihî yapısı göz önünde bulundurularak değerlendirilecektir. Bu konuda öne çıkan rivâyetlerden bazıları şunlardır:

1. İbn Mesud (ra) yoluyla Peygamber (sav)'e nispet edilen bir rivâyet şöyledir:

... وَإِنَّ أَهْلَ بَيْتِي سَيَلْقَوْنَ بَعْدِي بَلَاءً وَتَشْرِيدًا وَتَطْرِيدًا، حَتَّى يَأْتِيَ قَوْمٌ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ مَعَهُمْ رَايَاتٌ سُودٌ، فَيَسْأَلُونَ الْخَيْرَ، فَلَا يُعْطَوْنَ، فَيَقَاتِلُونَ فَيَنْصُرُونَ، فَيُعْطَوْنَ مَا سَأَلُوا، فَلَا يَقْبَلُونَهُ، حَتَّى يَدْفَعُوها إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَيَمْلُؤُهَا قِسْطًا، كَمَا مَلَأُوهَا جَوْزًا، فَمَنْ أَذْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ، فَلْيَأْتِيَهُمْ وَلَوْ خَبُوا عَلَى الثَّلَجِ

".... Benim ehl-i beytim muhakkak benden sonra çeşitli bela, kaçırılma ve sürgünlere maruz kalacaktır. Nihayetinde doğudan siyah bayrakları bulunan bir kavim gelerek iktidarı isteyecekler. Fakat istekleri yerine getirilmeyecek. Bunun üzerine savaşacaklar ve Allah tarafından kendilerine yardım edilecek. İstedikleri hükümdarlık verildikten sonra bunu ehl-i beytimden birine verecekler..."³

2. Ali b. Ebî Tâlib (ra) yoluyla Peygamber (sav)'e nispet edilen bir rivâyet de şöyledir:

«إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّايَاتِ السُّودَ فَالْزَمُوا الْأَرْضَ فَلَا تُحَرِّكُوا أَيْدِيَكُمْ، وَلَا أَرْجُلَكُمْ، ثُمَّ يَظْهَرُ قَوْمٌ ضَعَفَاءُ لَا يُؤْنَةُ لَهُمْ، قُلُوبُهُمْ كَزُبْرِ الْحَدِيدِ، هُمْ أَصْحَابُ الدَّوْلَةِ، لَا يَقُونَ بَعْدَهُ وَلَا مِيثَاقٌ، يَدْعُونَ إِلَى الْحَقِّ وَلَيْسُوا مِنْ أَهْلِهِ، أَسْمَاؤُهُمُ الْكُنَى، وَنَسَبُهُمُ الْقُرَى، وَشُعُورُهُمْ مُرْخَاةٌ كَشُعُورِ الْبَسَاءِ، حَتَّى يَخْتَلِفُوا فِيمَا بَيْنَهُمْ، ثُمَّ يُؤْتِي اللَّهُ الْحَقَّ مَنْ يَشَاءُ»

"Siyah bayrakları gördüğünüzde yerlerinizden kırmıdamayın. Ellerinizi ve ayaklarınızı hareket ettirmeyin. Daha sonra zayıf bir topluluk ortaya çıkar, onların kalpleri demir parçaları gibidir. Onlar devlet

sahibidir. Ne söz ne ahit tanırırlar. Hakka çağırmakla birlikte hak üzere değildirler. İsimleri künyedir. Nisbetleri ise köy ve şehirlerdir. Saçları kadın saç gibi uzatılmış ve salınmıştır. Aralarında ihtilaf çıkıncaya kadar bakidirler. Sonra Allah hakkı dilediğine verir."⁴

3. Muhammed b. Hanefiyye'den nakledilen başka bir rivâyet de şöyledir:

تَخْرُجُ رَايَةُ سُودَاءِ لَبْنِي الْعَبَّاسِ، ثُمَّ تَخْرُجُ مِنْ خُرَّاسَانَ أُخْرَى سُودَاءَ، فَلَا يَنْسُهُمْ سُودٌ، وَثِيَابُهُمْ بَيْضٌ، عَلَى مُقَدِّمَتِهِمْ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ شُعَيْبُ بْنُ صَالِحٍ بْنُ شُعَيْبٍ مِنْ تَوَيْمٍ، يَهْزُمُونَ أَصْحَابَ السُّفْيَانِيَّ حَتَّى يَنْزِلَ بَيْتَ الْمُقَدِّسِ، يُوطِئُ لِلْمَهْدِيِّ سُلْطَانَهُ...

"Benî Abbâs için Mehdi'den önce siyah bayraklar çıkacak, sonra Horasan'dan, başlarında Şuayb b. Salih Temimi'nin bulunacağı, sarıkları siyah, cübbeleri beyaz bir ordu toplanacak ve bu ordu Süfyan'ın ordusunu mağlup edecek. Daha sonra Kudüs'e girerek Mehdi için iktidarı hazırlayacaklar..."⁵

4. Ebû Hureyre (ra) yoluyla Peygamber (sav)'e nispet edilen benzer bir rivâyet de şöyledir:

تَخْرُجُ مِنْ خُرَّاسَانَ رَايَاتٌ سُودٌ لَا يَزِدُّهَا شَيْءٌ حَتَّى تُنْصَبَ بِإِيلِيَاءَ

"Horasan'dan siyah sancaklar çıkacak ve onlar Kudüs'e sancağı dikinceye kadar kimse onlara karşı koyamayacak."⁶

I. Rivâyetlerin Hadis İlmî Açısından Değeri

Her şeyden önce bu rivâyetler, Buhari ve Müslim'in sened açısından sahih rivayetleri bir araya topladıkları sahih kaynaklarda yer almamaktadır. Bununla birlikte bazı sünen kitaplarının fiten ve melâhim bölümlerinde, fiten konusunda yazılan müstakil eserlerde ve zayıf veya uydurma hadisleri ihtiva eden çeşitli hadis koleksiyonlarında bu tür rivâyetlere rastlanılmaktadır. Nitekim çeşitli siyasî ve ideolojik rivâyetleri ele alan fiten ve melahim bölümleriyle ilgili rivâyetlerin ekserisi hadis âlimlerince zayıf veya uydurma bulunmuştur. Mezkûr rivâyetleri hadis ilmi açısından, özellikle de senetlerinin sahih olup olmamasına göre kısaca aşağıdaki gibi değerlendirmek mümkün olabilir:

1 numaralı rivâyetle ilgili olarak İbn Hacer

(ö. 852/1449), rivâyetteki Yezid b. Ebî Ziyad'ın zayıf olduğunu kaydetmektedir.⁷ Rivâyeti müstakil olarak ele alan İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350) ise yine benzer şekilde isnadında Yezid b. Ebi Ziyad bulunması sebebiyle rivâyetin zayıf olduğunu, onun hafızasının kuvvetli olmadığını ve özellikle de ömrünün sonuna doğru rivayetleri birbirine karıştırdığını kaydederek metin açısından da rivâyeti tenkit etmektedir.⁸

2 nolu rivâyet de muhaddislerce sahih bulunmamaktadır. Rivâyette yer alan Ebû Rumân'ın meçhul olması, İbn Lehîa'nın da ömrünün sonuna doğru rivayetleri birbirine karıştırdığının muhaddislerce belirtilmektedir. Dolayısıyla ilgili rivâyet delil alınacak durumda değildir.⁹ Bu nedenle ayrıca metin açısından değerlendirilmesi gereği bulunmamaktadır.

3 nolu rivâyetin senedi, zâten Peygamber (sav)'e ulaşmamaktadır. İlgili kaynakta Muhammed b. Hanefiyye (ö. 81/700)'ye isnat edildiği görülür. Dolayısıyla senedi tabiî alimlerinden olan Muhammed b. Hanefiyye'den öteye gitmediğinden maktû¹⁰ hadistir. Peygamber (sav)'e nispeti sahih olmadığından dolayı, en azından konumuzu ilgilendiren yönüyle,

bu rivâyet de delil alınacak durumda değildir.

4 numaralı rivâyetin yer aldığı et-Tirmizî'nin es-Sünen'inde, rivâyeti nakleden Tirmizî, bunu "garîb" olarak nitelendirmektedir.¹¹ İbn Hacer el-Askalânî

(ö. 852/1449) bu rivâyetle ilgili olarak rivâyetin senedinde Rişdîn b. Sad olması nedeniyle zayıf bir rivâyet olduğunu kaydetmektedir.¹²

Yukarıda görüldüğü üzere ilgili rivâyetlerin hiç birisi Buhari ve Müslim'in eserleri gibi sahih bir kaynakta yer almadığı gibi muhaddislerin râvilerle ilgili değerlendirmelerinden hareketle de zayıf veya uydurma niteliğinde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu tür rivâyetler dini konularda delil alınacak durumda değildir. Sened açısından, Peygamber (sav)'e nispetleri dikkate alındığında delil alınamayacak zayıf veya uydurma rivâyetlerin de metin açısından ele alınmasına gerek yoktur. Bununla birlikte, yer aldığı şekliyle rivâyetlerdeki "siyah bayraklılar" ifâdelerini anlamak açısından bunların uydurulduğu, dönemin siyasî-dinî hayatını da göz önünde bulundurmak önem arz etmektedir.

2. Rivâyetlerin Uydurulduğu Tarihsel Arka Plan

Emevî devletinin zayıflayıp yıkılışıyla başlayan süreçte Peygamber (sav)'in akrabalarının oluşturduğu Hâşimiler etrafında Emevî iktidarına karşı bir muhalefet oluşmuş, bu muhalefet düzenli bir propaganda ve ihtilal hazırlığı sürecine girmişti. Nitekim o zamana kadar Hâşimiler arasında devam ettiği görülen bütünlüğün henüz Fâtımîler [Alevîler = Tâlibîler] ve Abbâsiler şeklinde ayrışmadığı görülmektedir. Miladi 750'lere kadar hüküm süren Emevîlere karşı başlatılan propaganda sürecinde davet, er-Rızâ min Âl-i Muhammed yâni "Muhammed âilesinden râzı olunacak kişi." şeklinde ehl-i beytten üzerinde ittifak edilecek birisi adına yapılmaktaydı.¹³ Bu esnâda dâilerle¹⁴ iletişimi sağlayan Ebû Seleme (v. 132/750)'ye¹⁵ Vezîr-i Âli Muhammed yani Peygamber ailesinin veziri denilmekteydi.¹⁶ Bu da en azından Fâtımîlerle Abbâsîler arasındaki ideolojik ayrımın ihtilal hazırlık sürecinde muhalefet kitleleri arasında olmadığını gösterdiği gibi dâvette Âl-i Muhammed ifadesinin kullanılmasıyla toplum nazarında Ali-Fâtıma evladından birine biat edileceğinin anlaşıldığı kaydedilmektedir.¹⁷ Dolayısıyla dâvetin sonucunda ortaya çıkan Abbâsî-Fâtımî ihtilafının temelinde hilafete hak sahipliği çerçevesinde Peygamber (sav)'e akrabalık olduğu görülmektedir. Emevî iktidarının merkezi olan Şam'dan uzak olduğu için propaganda sürecinde Horasan bölgesi üs olarak seçilmişti. Bu çerçevede Ebû Müslim el-Horasânî (ö. 137/755) Horasan'a ihtilal hareketinin lideri olarak gönderilmişti. Ebû Müslim el-Horasânî ve askerleri gerek ihtilal sürecinde ve sonrasında

Ebû Müslim el-Horasânî ve askerleri ihtilal sürecinde ve sonrasında siyah bayrağı kullandığı gibi Abbâsî devleti de kurulduktan sonra siyah bayrağı kullanmıştır.

siyah bayrağı kullandıkları gibi Abbâsî devleti de kurulduktan sonra siyah bayrak kullanmıştır. Nitekim ihtilalin başarıya ulaşmasından sonra

da halk arasında popülerliği artan Ebû Müslim'in 755 yılında öldürüldüğü bilinmektedir. Nitekim rivâyetlerdeki siyah bayraklılara ilişkin bazı olumsuz durumların da bundan kaynaklanması muhtemeldir. Dolayısıyla rivâyetlerdeki siyah bayrakla Abbâsîlerin simgesine işaret edildiği gibi Horasan'dan gelerek hilafeti ehl-i beyte verecek kişilerle de Ebû Müslim ve askerleri kastedilmektedir.

Sonuç olarak, "doğudan siyah bayraklıların çıkacağı", "siyah bayrak taşıyan kişilerin Mehdi'nin askerleri olacağı" vb. rivâyetler sahih kaynaklarda yer almadığı gibi hadis ilmi açısından da delil alınacak durumda değildirler. Ayrıca, ilgili rivâyetlerin Emevîlere karşı yapılacak ihtilalin hazırlık aşamasında ve sonrasında üretildiği, siyah bayraklılarla önce Ebû Müslim ve taraftarlarıyla daha sonra Abbâsiler ve destekçilerinin kastedildiği açıkça görülmektedir. Nitekim İslâm tarihi boyunca da başta Mehdilik olmak üzere çeşitli konulardaki rivayetleri kendi amaçları için kullanan çeşitli gruplar ortaya çıkarak toplumsal hayata Müslümanların gelişmesine büyük zarar vermesiyle ilgili örnekler sayılamayacak kadar fazladır. Kanaatimizce bilerek veya bilmeden bu rivâyetlerde kastedilen gruplarla günümüzdeki bazı gruplar arasında benzetme yapmaya çalışarak çeşitli çıkarımlarda bulunmak, bu tür rivayetleri bağalmalarından kopartarak bilinçsizce yaymak her şeyden önce bu grupların propaganda ve reklamını yapmak olacaktır.

Notlar

1. Hilâfetin Abbâsilerin hakkı olduğu, Abbâsilerin ehl-i beyten olmaları, Abbas'ın Hz. Peygamber'in mirasçısı ve babası mesabesinde olduğunun vurgulandığı, dolayısıyla Abbâsi iktidarının meşrûyetinin ve devamlılığının sağlanmaya çalışıldığı ilgili dönemde uydurulmuş oldukça fazla rivâyet bulunmaktadır. En âzından Abbâsi iktidarınca bu tür rivâyetlerin uydurulmasına göz yumulduğu veya müsamaha gösterildiği, zaman zaman ise ödüllendirildiği görülmektedir. Bkz. Cihan, Sadık, Uydurma Hadislerin Doğuşu ve Sosyo-Politik Olaylarla İlgisi: Hz. Peygamber'in Devrinden Abbâsi Halifesi Mu'tasım Dönemine Kadar, Samsun, Etüt Yayınları, 1997. s. 163-176; İbn Asakir, Târihu Dimaşk, XXVI, s. 321.
2. Konuyla ilgili bir kaç örnek için bkz. "Peygamberimiz (sav), Bugün Irak'ta Yaşanan Olayları ve İşid'i 1400 Yıl Önce Haber Vermişti", [www.harunyahya.org/tr/Makaleler/188071/peygamberimiz-\(sav\)-bugun-irakta-yasanan/](http://www.harunyahya.org/tr/Makaleler/188071/peygamberimiz-(sav)-bugun-irakta-yasanan/); "Khorasan: Behind the Mysterious Name of the Newest Terrorist Threat", <http://time.com/3430960/obama-isis-khorasan-terrorism/>
3. İbn Mâce, "Fiten", 34; el-Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, s. 511 (nr. 8434); el-Beyhakî, *Şuabü'l-imân*, XV, s. 235.
4. Nuaym b. Hammâd, Ebû Abdullah, *Kitâbü'l-Fiten*, thk. Semîr b. Emin ez-Züheyri, Kahire: Mektebetü't-Tevhîd, 1991, I, s. 210, (nr. 573).
5. Nuaym b. Hammâd, I, s. 310 (nr. 894).
6. Tirmizî, "Fiten", 79; Nuaym b. Hammâd, I, s. 213 (nr. 584)
7. İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddin, *Lisanü'l-Mizan*, Haydaraabad: Matbaatu Meclis-i Dâiretü'l-Ma'rifî'n-Nizâmiyye, 2. bs., 1971, VI, s. 287.
8. İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdullah Şemseddin, *el-Menârü'l-münif fi's-sahîh ve'd-zaif*, Haleb: Mektebetü'l-Matbûati'l-İslamiyye, 2. bs., 1983, I, s. 150.
9. Rivâyetin hadis ilmi açısından değerlendirmesi için bkz. <http://islamqa.info/ar/226321>
10. Maktû'hadis, hadis ilmi istilâhında senedi tabiinde kalıp öteye geçmeyen rivâyete denilir.
11. Tirmizî, "Fiten", 79; Tirmizî, eserinde "garib" ifadesini ya sadece tek cihetten geldiği sebebiyle kullanıldığını ya da senedinde problem olduğunu ifade etmek veya muhaddislerin rivâyette bir problem/tuhafılık bulmaları nedeniyle kullandığını kaydetmektedir. Bkz. Tirmizî, "Menâkib", 75.
12. İbn Hacer, *el-Kavlü'l-müsedded fi'z-zebbi ani'l-müsned li'imâm Ahmed*, Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, I. bs., 1401, s. 42.
13. (Müellifi Meçhul), *Ahbârü'd-devleti'l-Abbâsiyye*, thk. Abdülaziz Duri, Abdülcebbar Muttalibi, Beyrut: Dârü't-Talia, 1971, s. 194, 200; el-Belâzûri, *Ensâbü'l-eşraf*, thk. Mahmûd Ferdus el-Azem, Dimaşk: Dârü'l-Yakazatü'l-Arabiyye, 1998, III, s. 146, 151; Abbâdî, Ahmed Muhtâr, *Fi't-târihi'l-Abbâsi ve'l-Fatimi*, Iskenderiye: Müessesetu Şebabi'l-Câmia, ts., s. 17, 21; "er-Rizâ min Âl-i Muhammed" söylemiyle ilgili etraflı bir çalışma için bkz. Atalan, Mehmet, "Abbasi Daveti Sürecinde er-Rizâ Min Âl-i Muhammed Söylemi", *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 18, 2005, say.: 2, s. 185.
14. Dâî, İslâm dünyasında ortaya çıkan çeşitli mezhep ve fırkalarda, kendisine ilgili düşünceleri yayma yetkisi verilen kişilere denilmektedir. Bkz. Öz, Mustafa, "Dâî", *DİA*, 1993, VIII, s. 420-421.
15. Ebû Seleme'nin hilâfeti Fatima'nın evladına verme çabaları için bkz. el-Belâzûri, III, 156; Yakubî, İbn Vâzih Ahmed b. İshak, *Târihü'l-Yakubî*, Beyrut: Dârü Sadr: ts., II, s. 349; Mes'ûdî, Ebû'l-Hasan Ali b. Hüseyin, *Mürûcû'z-zeheb ve maâdinü'l-cevher*, nşr. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, Kahire: Matbaâtü's-Saâde, 1948, III, s. 268-269. Ebû Seleme'nin Abbâsilerin kuruluşundaki rolü hakkında yapılmış bir çalışma için bkz. Kılıç, Ünal, "Ebû Seleme el-Hallâl ve Abbâsi Devletin Kuruluşundaki Rolü", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1999, say.: 3, s. 509-534.
16. Ebû Müslim'in Ebû Seleme'ye yazdığı mektuplarda "وزير آل محمد" Muhammed ailesinin veziri şeklinde hitap ettiği belirtilmektedir. Bkz. *Ahbârü'd-devle*, s. 378-379; el-Belâzûri, III, s. 176; Yakubî, II, s. 352-353.
17. Atalan, s. 185.

Görseller

c11.incisozluk.com.tr/res/incisozluk/11000/4/58674_o0a03.jpg

http://f1.trtturk.com/haber/ic/asilresim/2014-09-24-1411558556_isid-5.jpg